

vodja, da bi bil na vrat na nos dal trombentam v boj zapeti. Pustil je najprej Turke s svojih utaborjenih gričev se doli v dolino pomikati. Križarska vojska je zmiraj mirno na svojem mestu ostala. Turki so sčasoma celo dolino napolnili, i ravno namerjavali križare napasti — kar vse trombente i vsi bobni naenkrat zapojó!

Mlinarjev Janez i za njim teharski fantje spodbodejo svoje konjiče i viharju enako prihrumé v sredino turške armade. Na vseh stranéh se strašen boj vname, kakoršnega najstareji vojščaki pomnili niso. Vojski ste se tako ena v drugo zagrizle, da ni bilo moč razločiti meje med križarskimi i turškimi vojščaki. Tukaj so Kristusa klicali, tam pa polimesec, tukaj so se jeklene čeljade i železni oklepi lesketali v juternem solncu, tam pa turbani i dragoceni pasi. Kakor dva nasprotna i silna viharja morske valove vzdigneta, i val za valom se naprej valí, i kadar na nasprotni val doletí, se visoko spné, čez njega plane i v globočino nazaj pogrezne, — tako je križarska vojska privrela nad Turka. Najpervi je Mlinarjev Janez, daleč spoznan na svojem visokokrižnem zelenku i po teharskem dvozvezdnem banderu. Kamor njegov dolgi meč doseže, je smert; kamor mahne, turban odletí; kamor se oberne, se ga plahi turški janičarji ogibljejo. Kakor čertalo, kadar v celini brazdo reže, vse korenine razterga, tako je Mlinarjev Janez brazdo rezal s svojim mečem v turško vojsko i njene goste redove paral. Za njim pa rijejo teharski fantje zmiraj bolj na široko, i kmali se je bila cela slovenska četa z Mlinarjevim Janezom na čelu kakor kij zagojzdila v turško armado, jo na dvoje razklaje. Kakor dva mlinska kamna, kadar žito meljeta, eden drugega meljeta, eden drugega brusita, i nobeden prej ne jenja, dokler nista oba se čisto snedla, tako se ni vojska vojski udala, nobena ni ne za pedenj se umaknila! Na obeh stranéh je bila enaka sila, na obeh stranéh enako junaštvo, enaki serd, enako hlepenje po zmagi i slavi! To ni bil boj, to je bilo mesarenje! Skoro je kri v široki reki tekla po dolini tje v bobnečo Donavo, kervavo pisaje zelene valove! — Strašno je Janez razsajal s svojimi Teharčani v sred turške vojske. Kakor pleve proti jedernemu zernju so bili Turki proti njim. Janez mahne zdajci po janičarskem bašetu. Daleč mu pokošena obrita glava odletí — al pri ti priči se mu meč v roki zlomi — — za sekiro zagradi, pa še ljuteje turške glave kala. Al tudi on je že bil na mnogih stranéh hudo ranjen. Kri mu je s curkom tekla po hrabrih persih. To ga oslabi, da začne omagovati, rama mu ne dá več sekire vzdigniti, v sedlu se zgrudi, omotica ga napade, i na levo se z zelenka zverne. Nek turšk janičar, to opazivši, mu hoče s sulico persi prebosti — al v tem trenutku mu sekira glavo razbije, da se daleč okrog njegovi možgani razškopé. Udaril ga je Voglarjev Miha, ki se je vedno tik svojega načelnika vojskoval. Ko Turki vidijo, da je strahoviti kristjanski junak s svojega zelenka zginul, napnejo še enkrat vso svojo moč i kmali je bil smertno ranjeni umirajoči Janez z Voglarjevim od svoje čete ločen. Junaško je branil Voglarjev z levo teharsko bandero deržeč, sebe i svojega ranjenca turških janičarjev. Še o pravem času ga zagleda nek imeniten Arabčan, kako se je bojeval z deseterimi janičarji; drugač bi bilo gotovo po njem!

„Nazaj!“ — zaukaže ostro janičarjem — „stojite! ta je moj!“ Janičarji odjenjajo. „Udaj se nam dobrovoljno, saj vidiš, da si odcepljen od svojih, da ti od nobene strani ni pomoči. Gotova smert te čaka, ako se nam še nadalje prederzno zoperstavljaš!

„Udam se vam“ — odgovori ponosno Voglarjev — al s tem pogojem, da mi dovolite tega ranjenca, mojega načelnika, iz bojišča nesti, da mu rane ovežem; morebiti je še moč ga smerti oteti. Drugač pa nikakor ne! Raji ž njim vred smert storim!“

„To je lepa, to je junaška beseda“ — ga Arabčan pohvali. „Tako se mi dopadaš, kristjanski junak! Daj mi

svojo sekiro, i sledi mojemu služetu v tabor; tam moraš mirno s svojim banderom v šotoru ranjencu rane ovezati.“

Voglarjev podá svojo sekiro Arabčanu, dvigne še enkrat teharsko bandero visoko ter ga zasuče po zraku, kakor, da bi bil hotel tovaršem reči: „tukaj sva; rešite naju!“ Arabčanov služu donese nosilnico, na katero položita Janeza ter ž njim bojišče zapustita.

V dragoceni Arabčanov šotor pridši položita le malo še dihajočega na mehke blazine. Voglarjev mu začne rane spirati i vidi v svoje največje veselje, da mu ni nobena na smert, akoravno so mu bile persi zeló razmesarjene, i da ga je le zguba tolike kerví tako oslabila. Arabčanov služu sopet z nosilnico na bojišče odhití, Voglarjevega samega v šotoru pustivši pri ranjencu. Ta vzame sedaj teharsko bandero z zastave, i ga ravno hoče razcepiti, da bi ž njim Janezu rane ovezal, kar mu ta hip druga misel možgane prešine. — Svojo srajco sleče, jo na več kosov razcepi i mu tako ž njo rane oveže, bandero pa celo namesto srajce si okolj života zavije i čez-nj drugo svojo obleko obleče. Janezu se je pod ovezami kmali kri ustavila, i čez nekoliko časa se sopet zavé. Plašno sedaj gleda, kje da je, i ko vidi, da je v turškem šotoru si serdito sterga oveze z ran. „Le teci, teci kri do zadnje mi kaplje!“ — reče. „Raj čem umreti, kakor Turku biti sužnik!“ Ravno je hotel ovezo proč vreči, kar na nji zagleda s rudečimi nitkami všito ime „Marjetica.“

V tem priskoči Voglarjev, ki je pred šotorom boj v dolini gledal, i mu brani si oveze odtergati. Janez ga debelo pogleda. — „Marjetica!“ — sklikne na glas — i sopet v svojo prejšno medljevo pade. Zdelo se mu je namreč, da v Voglarjevem vidi Marjetico. — — —

Teharska četa vidši svoje bandero se trikrat v zraku zasukati i sopet pasti, je dobro to znamenje razumela i čudeže junaštva doprinašala v rešenje svojega bandera i načelnika! Al vse zastonj! — Vedno nove i vedno večje turške čete so na bojišče vrele. Bilo je, kakor da bi iz tal naraščali, kakor da bi iz vsakega Turka po dva sopet vstajala. Tri dni poredoma je grozovito napadala križarsko vojsko, ter si prizadevala, Beligrad propada rešiti, — al vse zastonj. Križari so stali nepremakljivi kakor žive skale, v ktere zastonj udarjajo morski valovi! Zgubila je že več od polovice janičarjev, svojih najčverstejih junakov.

Četerti dan napoči. Križari so sopet v bojnem redu pričakovali Turkov; al kako se začudijo, ko zjutraj turško taborišče prazno — sramotno zapuščeno najdejo. Kakor so ponoči privreli, tako so tudi ponoči pete pobrali, vidši, da nič opraviti ne morejo proti nasprotnikom svojim.

Sedaj je željno po bojišču iskal prijatelj prijatla, brat brata, sin očeta, oče sina, ki mu je v boji spred oči zginul, i ki ga je med ranjenimi ali mertvimi še najti mislil. Tudi teharski fantje so iskali svojega načelnika po celem bojišču od zora do mraka; al zastonj je bilo vse njihovo iskanje! Zelenka so našli ubitega, al od Janeza ni bilo ne sledú ne tirú.

Žalostni se vernejo na večer nazaj v tabor.

— — — — —

Za kratek čas, pa tudi za poduk.

Pravlice Krilove.

Ivan Andrejevič Krilov, ki je umerl leta 1852, slovi na Rusovskem še bolj kot Gellert na Nemškem. Bil je basnar izversten. Znal je basni ali pravlice tako mikavno zlagati, da med vsemi rusovskimi pisatelji, ki so za prosti narod pisali, je Krilov blezo prvi; njegovih pravlic vé skor vsak otrok kaj.

Da imajo proste Krilove pripovedke zares zdravo jedro v sebi, naj sodijo naši bravci sami. Damo jim za pokušnjo dvoje.

1. Triškov kaftan.

Nekega dne zapazi Triška, da je njegov kaftan (suknja) na komolcu stergan. Berž vzame šivanko pa škarje, odreže kos rokava, pa zakèrpa stergani komolc. Kaftan je bil potem res spet cel, al rokava sta bila za dobro dlan krajša. Triška pa je bil vesel, da ima spet celo sukno. Al ko pride med ljudi, gleda vsak za njim, kdor ga sreča, in se mu smeja. „Bedaki! — si misli — že vem, zakaj se smejate. Ne bom vam ne za norca. Že vem, kaj bom storil. Kmalu bosta rokava dalja, kakor sta bila pred; potlej vam bom pa osle kazal.“ — In sopet vzame Triška šivanko in škarje, pa odstriže kos kaftana spodej. Odrezal ga je še več kakor bi ravno treba bilo, in kar je odrezal, prišije rokavom. In bil je spet iz serca vesel, da je imel rokava še dalja kot prej, čeravno se je kaftan zdaj skercil v kratko jopo.

Kakor je Triška svoj kaftan kèrpal, tako kèrpajo nekteri svoje premoženje, dokler ne pridejo popolnoma na kant.

2. Dva prijatla.

„Dober dan, Juri! Kako ti gré?“

„Oj, slabo, brate Tadej! Huda nesreča me je zadela, kar se nisva vidila. Unidan sem si svojo hišo zažgal in vse moje ubožtvo mi je zgorelo do zadnjega cempera.“

„Nesrečni človek! Milujem Te!“

„In vsega tega mi je nesrečna vodka (žganje) kriva. Čuj, kako se je to zgodilo. Bil je Sveti večer; v gostje sem povabil par prijatlov. Ko smo odvečerjali, zapustim sobo in grem konjem zobati dat. Da bi bile merhe to noč raje lakoto terpele! Kaj se zgodi? Vodka mi je tako v glavo šinila, da nisem mogel sveče deržati. Pade mi z rok — v seno. Ko bi trenil, je cela hiša gorela, še Bog da sem sam peté odnesel. Čisto vse mi je zgorelo — berač sem popolnoma.“

„Lej! lej! To je res žalostna reč, ljubi moj Jure!“ — mu odgovori Tadej — „pa kaj, če bi še le jez Ti povedal, kar se je meni zgodilo. Oj, tudi meni je slabo šlo, kar se nisva vidila, in vsega tega je tudi presneta vodka kriva, ravno kakor pri Tebi. Tudi mi smo bili Sveti večer dobre volje. Ko smo verče do zadnje kapljice spraznili, jih vzamem in grem ž njimi v hram, da bi jih iznova napolnil. Pametneje bi bilo pač bilo, ako bi bili moji gosti to noč žejo terpeli! Tudi meni je vodka stopila v glavo; tudi jez nisem mogel sveče mirno deržati. Popolnoma pa vendar nisem bil nadelan. Da kaj ne zažgeš Tadej — si mislim — vgasni raji svečo. In pri ti priči jo ugasnem, pa tavam v temi proti hramu. Vse mi je po sreči šlo; ko pa pridem na stopnice, skušam in skušam, kako bi stopal, da se ne spotaknem — al jojmine! napčno stopim pa se prekucnem globoko doli v hram. Se vé da je to zaropotalo po celi hiši; berž mi prihtijo domači in prijatli na pomoč, me vzdignejo, pa kaj! obé bedri sem si bil zlomil, in kakor me vidiš, brate Juri! sem ti pokveka za vse svoje dni.“

Nauk iz te prigodbe: Nevarno je, da ima pijanec gorečo svečo v rokah; še nevarniše pa, če jo ugasne in v temi tava!

Národna pravlica.

Imela je mati sina. Pošljala ga je pridno v šolo. Ko se je uže naučil pisati in brati, ga ni veselila več šola. Pošlje ga tedaj mati po svetu sreče iskat.

Ko mladeneč nekoliko časa po svetu gré, ga sreča nek gospod. Vpraša ga, kamo da gré, in kaj da iše po svetu? Mladeneč odgovori: „Mati so me poslali po svetu si službe iskat.“ — „Znaš li pisati in brati?“ ga na to vpraša gospod. — „Da!“ mu odgovori mladeneč. — „Tedaj te ne morem v službo vzeti“ — dé gospod pa gré dalje.

Mladeneč je bil zvita glava, se spreobleče pri nekem beraču v beraško obleko in se tako podá na drugo pot, ki je ravno peljala sopet unemu gospodu naproti. Gospod sreča mladeneča, kterega ni več spoznal, vpraša sopet: „Kamo greš in kaj iščeš, mladeneč?“ — „Podal sem se po svetu sreče iskat in bi rad kje kako službo dobil!“ — zaverne mladeneč. — „Znaš li pisati in brati?“ ga sopet vpraša gospod. — „Ne!“ odgovori mladeneč. — „No, dobro! Pojdi tedaj z menoj. Dal ti bodem lahko delo, in če bodeš priden, te čaka veliko plačilo.“

Kmalu prideta v temen gojzd. Ondi je stalo majhno poslopje, v poslopji pa hlev, v katerem sta bila osel in konj. Gospod, ki je bil copernik, ga peljá v izbo, kjer je bilo vse polno bukev, ter mu reče: „S teh bukev bodeš vsak dan prah pobrisal in v hlevu konju vsak dan sena, oslu pa ovsa dal. Vès ostali čas je tvoj. Tù pa imaš meč, s katerim se lahko braniš, ako bi te utegnile kaj nadleževati. Samo stori, kakor sem rekel.“

Mladeneč obljubi vse natanko in zvesto spolnovati. Potem gospod odide.

Fant je pridno brisal bukev in konju dajal sena, oslu pa ovsa. Preteklo je tako pol leta in gospoda še ni bilo nazaj.

Nekega dne si misli mladeneč: „Zakaj bi ravno osel jedel zmiraj oves, in ne tudi konj! Da toraj oslu sena, konju pa ovsa.“ V tem hipu pa konj spregovori ter dé: „Čemu meni oves daješ in ne oslu?“ — „Zakaj bi pa ne zobal tudi ti ovsa, saj si konj! Le ga zobli, le!“ — mu reče fant. Konj pa odgovori na to tako-le: „Hvala ti, mladeneč! hvala lepa, da tako usmiljeno ravnaš z menoj. Vedi, da si z menoj vred v oblasti copernikovi. Lahko rešiš sebe pa tudi mene iz njegovih rok. Daj mi trikrat ovsa, potem pa vzemi meč, kterega si prejel od gospoda, sedi na me, in jaz bodem dirjal s tabo odtod, kakor hitro bodem mogel.“

Mladeneč pri teh besedah ostermi, vendar ne odlašá storiti, kar mu je konj veleval.

Dirjata sedaj dalječ in dalječ v sedmo deželo. Sedaj reče konj mladencu: „Poglej, kdo za nama gré!“ Mladeneč se ozre in zapazi onega gospoda, reče tedaj konju: „Gospod, kterega sem služil, gré za nama!“ — Nato dé konj: „Naredi za herbtom proti njemu križ z mečem!“ Mladeneč stori to, in oj čudo! mahoma nastane visoka in široka gora med copernikom in njima. V tem, ko gospod okoli gore pride, sta mu mladeneč in konj odnesla peté dalječ naprej.

Čez nekaj časa reče sopet konj: „Poglej, kdo za nama gré!“ Mladeneč se ozre in vidi sopet gospoda. Pove sopet konju, da oni gospod, kterega je služil, gré za njima. — „Stori križ, kakor pervikrat!“ dé konj. Mladeneč stori kakor pervikrat, in lej! nastane sopet tako temna in gosta goša med copernikom in njima, da ni bil v stanu skozi priti. Na to jaše urno mladeneč naprej. Prijezdi do potoka in dirja za njim. Konj ga vpraša: „Kaj vidiš za nama?“ Mladeneč gleda in gleda nazaj, pa nikogar ne zagleda, toraj reče: „Ne vidim nikogar, samo v potoku plava velika žaba za nama!“ — „Ta žaba je copernik. Pusti, naj priplava vštric naju, in kadar se bode jela po nama stegovati, odsekaj jej glavo z mečem.“ Mladeneč čaka, da žaba priplava in ko se jame stegovati po njem, ji odseka glavo.

Potem prijaše mladeneč do nekega lepega veličanskega grada. Konja priveže k drevesu in se podá v grad službe iskat. Gospod je bil vojskovodja. Vzel ga je za vertnarja v službo. Zapovedal mu je, da mora vert lepo čediti in pridno vertnariti, vès ostali čas je njegov. Na to se podá gospod na vojsko. Komaj odide iz doma, je šel tudi mladeneč k svojemu konjiču. Ta mu veli: „Sedi na me in pojdi skrivej za svojim gospodom na vojsko!“

Mladeneč stori tako. — V boji je prišel vojskovodja v sredo sovražnikov in uže se je nagnila zmaga na sovražnikovo stran, kar prihití neznan konjik na pomoč in